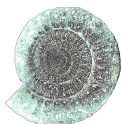

Tervola 2017

Hevosselän tuulivoimapuiston
arkeologisen inventoinnin päivitys

Hans-Peter Schulz ja Jaana Itäpalo 29.7.2017

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen päivitysinventoinnin Tervolan Hevosselän tuulivoimapuiston hankealueella, mihin on suunnitteilla 6 tuulivoimalaa. Työn tilaaja on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Hankeomistaja on Tuuliwatti Oy. Työn tekivät MA/FM Hans-Peter Schulz ja FM Jaana Itäpalo 11.6.-12.6.2017, yht. 3 kenttätyöpäivää. Hankealue sijaitsee noin 21,5 – 23 km Tervolan keskustasta kaakkoon Keminmaan rajan tuntumassa. Alueen laajuus on noin 6,6 km².

Inventoinnissa 2017 löytyi yksi uusi kulttuuriperintökohde, Kirakkajuppura länsi leimapuu.

Hankealueen kaakkoisosassa oleva vuosina 1984-88 toiminut kaivos jäi selvityksen ulkopuolelle, koska alue on aidattu ja siihen liittyvää jätealuetta ei ole vielä luokitettu (myrkkypitoisuudet / Ympäristöministeriö 2012).

Hankkeen toteuttamisella ei olisi vaikutusta alueen kulttuuriperintökohteisiin.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	2
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	2
3. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	4
4. Tulokset.....	6
Yleiskartta.....	7
5 Kohdekuvaukset.....	8
6. Aineistoluettelo.....	9

Kansikuva: Hankealuetta kuvattu Kirakkajuppuralta pohjoiseen.

1. Perustiedot

Inventointialue: Hevosselän tuulivoimapuiston suunnittelualue Tervolan kunnassa, kunnan keskustasta noin 21,5 – 23 km kaakkoon

Tilaaaja: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

Hankeomistaja: TuuliWatti Oy

Inventoinnin laji: Osainventointi; aiemman inventoinnin päivitys

Työaika: Kenttätyöaika 11.6.-12.6.2017, 3 henkilötyöpäivää

Peruskartat: 2544 04, 2544 05
S4421R

Korkeus: n. 100 - 140 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Pohjois-Pohjanmaan museo (digitaalinen kopio).

Aiemmat tutkimukset:

inventointi A. Erä-Esko 1956, Tervola Känntyrälehto

tarkastus A. Erä-Esko 1964, Keminmaa, Sompujärvi

tarkastus M. Torvinen 1981, Keminmaa, Sompujärvi

inventointi H. Kotivuori 1988, Tervola, Kemijoen itäpuolinen metsäalue

inventointi H.-P. Schulz, J. Itäpalo Hevosselän tuulipuiston arkeologinen inventointi 2014.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Tervolan Hevosselälle suunnitellun tuulipuiston hankealueella tehtiin vuonna 2014 arkeologinen inventointi. Silloisessa luonnoksessa oli 8 tuulivoimalaa ja inventointialueen koko oli n. 6,6 km². Uudessa luonnoksessa on 6 tuulivoimalaa, joiden sijoittelu on jonkun verran muuttunut aiemmasta luonnoksesta. Museoviraston lausunnossa 12.5.2017 (MV/336/05.02.00/2014) edellytetään, että alueella tehdään arkeologisen inventoinnin päivitys. Alueelta tai sen välittömästä lähiympäristöstä ei tunneta muinaisjäännöksiä, ja lähimmät muinaisjäännöskohteet sijaitsevat hankealueelta 2,2 ja 2,7 km länsilounaaseen (Keminmaan Sompujärven ja Sompuvaaran kivikautiset asuinpaikat). Tervolan Känntyrälehdon ajoittamaton maarakenne sijaitsee hankealueesta n. 7 km luoteeseen.

2.1. Esiselvitys

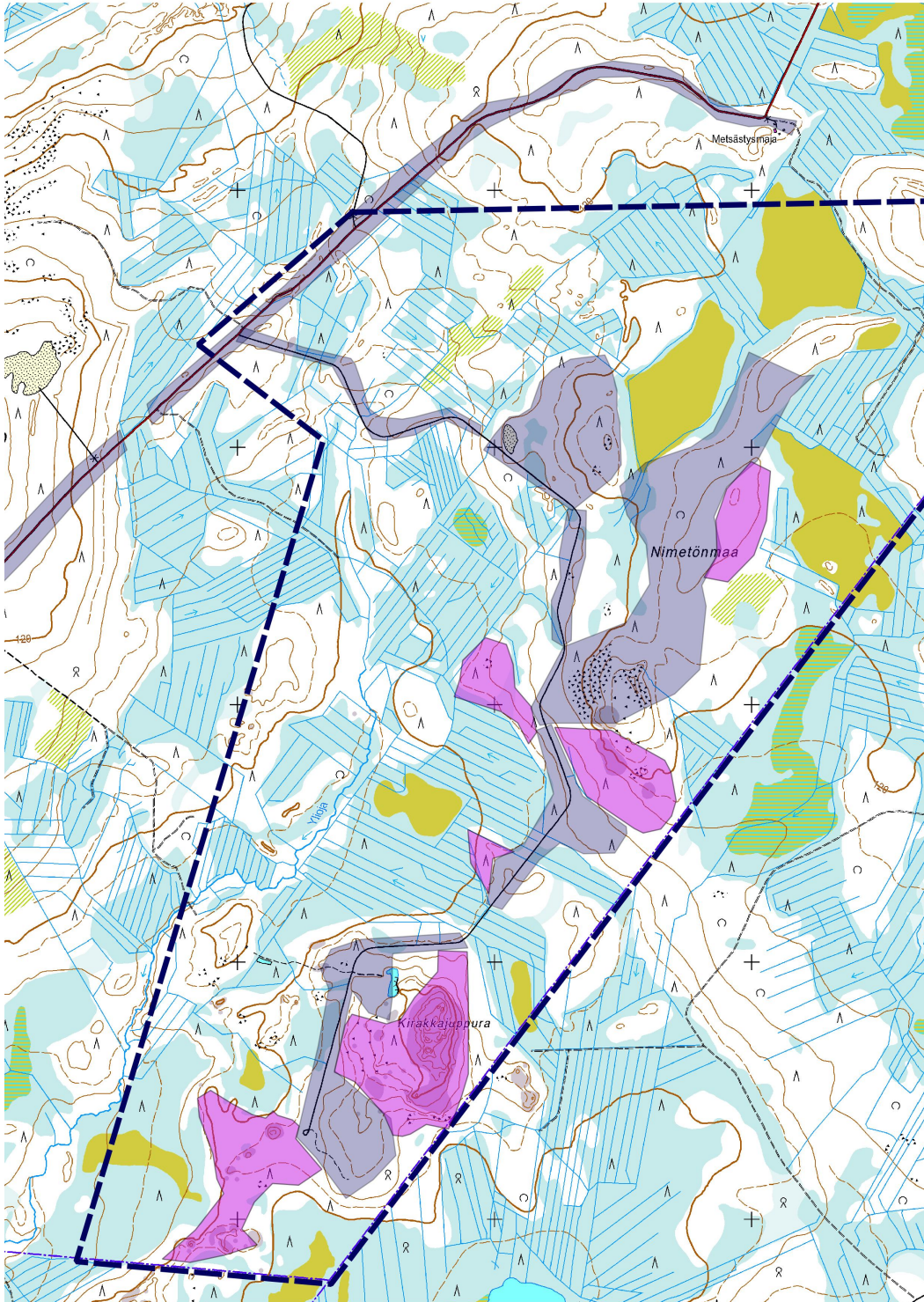
Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu hankealueella ja lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytetään eri aineistoja, joiden avulla erotetaan muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevantit alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Laserkeilausmenetelmän pistepilviaineisto tuottaa hyvin tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja menetelmän avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsitään topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen tai myös alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla.

2.2. Maastoinventointimenetelmä

Inventoinnissa tarkastettiin voimalapaikkojen vaikutusalue maastosta riippuen ± 100 m - +300 metrin säteellä, tasaisia soistuneita alueita ei inventoitu. Maastossa arvioitiin kaikki suunnittelualueet ja tarkemmin ne, jotka esiselvityksen perusteella osoittautuvat relevanteiksi löytää uusia muinaisjäännöksiä. Tähän sisältyi mm. laserkeilausaineistoon perustuvien havaintojen tarkastamista. Inventointi perustui pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin. Uusia muinaisjäännöksiä etsittiin mm. maanpinnan korkeussuhteiden, maaperän ja poikkeavan kasvillisuuden perusteella. Mahdollisten kulttuurikerrosten toteamiseksi ja rakenteiden

iän (resenti < > muinaisjäännös) sekä tarkoituksen selvittämiseksi tehtiin n. 30 x 30 cm:n kokoisia koekuoppia ja kairausta, pääosin hiekkatasanteella hankealueen lounaisosassa. Havaitut kohteet valokuvattiin ja niiden ympäristöstä kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä sekä mahdolliset taustatiedot. Kohteiden sijainti mitattiin gps-paikantimella, jonka tarkkuus on n. +/- 3-6 m. Paikkatietohallintaan käytetään QGis 2.14. -ohjelmaa ja GrassGis 7.02 -ohjelmaa lidar-pistepilviaineiston käsittelyssä ja terrain-analysissa.

Yleiskartta 1. Inventoidut alueet 2014 sinisenä ja 2017 inventoidut alueet punaisena. Hankealueen rajaus sinisenä katkoviivana. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 20 000; 07/2017.

Taustatiedot: alueen maisema, topografia ja geologia, alueen esihistoriallinen ja historiallinen maankäyttö on esitetty vuoden 2014 raportissa.

Maastokuvaukset ja valokuvat

Kuva 1. VP 1 kuvattu lounaaseen, loiva soistunut rinne; kivikkoa. Nuorta kasvatusmetsää.

Kuva 2. Tiheä taimikko VP 2:n itäpuolella, vaaran lakialue, kivikkoa.

Kuva 3. VP 3 kuvattu länteen. Rämeen ympäröimä tasainen saareke, paikoitellen soistunut, nuorta kasvatusmetsää.

Kuva 4. Metsätien linjaus kohdassa, mistä erkanee liittymä VP 4:lle oikealle.

Kuva 5. Korkea kalliokohoama VP 6:n itäpuolella ja huoltotien eteläpuolella.

Kuva 6. VP 6 kuvattu länteen. Tasainen hiekka-alue, johon on muodostunut matalia dyynejä. Kuiva kangas.

Kuva 7. Kirakkajuppuran lakialuetta kuvattuna etelään.

Kuva 8. Näkymä Kirakkajuppuralta länteen.

6. Tulokset

Inventoinnissa löytyi yksi uusi kulttuuriperintökohde, Kirakkajuppura länsi leimapuu.

Hankealueen kaakkoisosassa oleva 1984-88 toiminut kaivos jäi selvityksen ulkopuolelle, koska alue on aidattu ja siihen liittyvää jätealuetta ei ole vielä luokitettu (myrkkypitoisuudet / Ympäristöministeriö 2012).

Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta alueen kulttuuriperintökohteisiin.

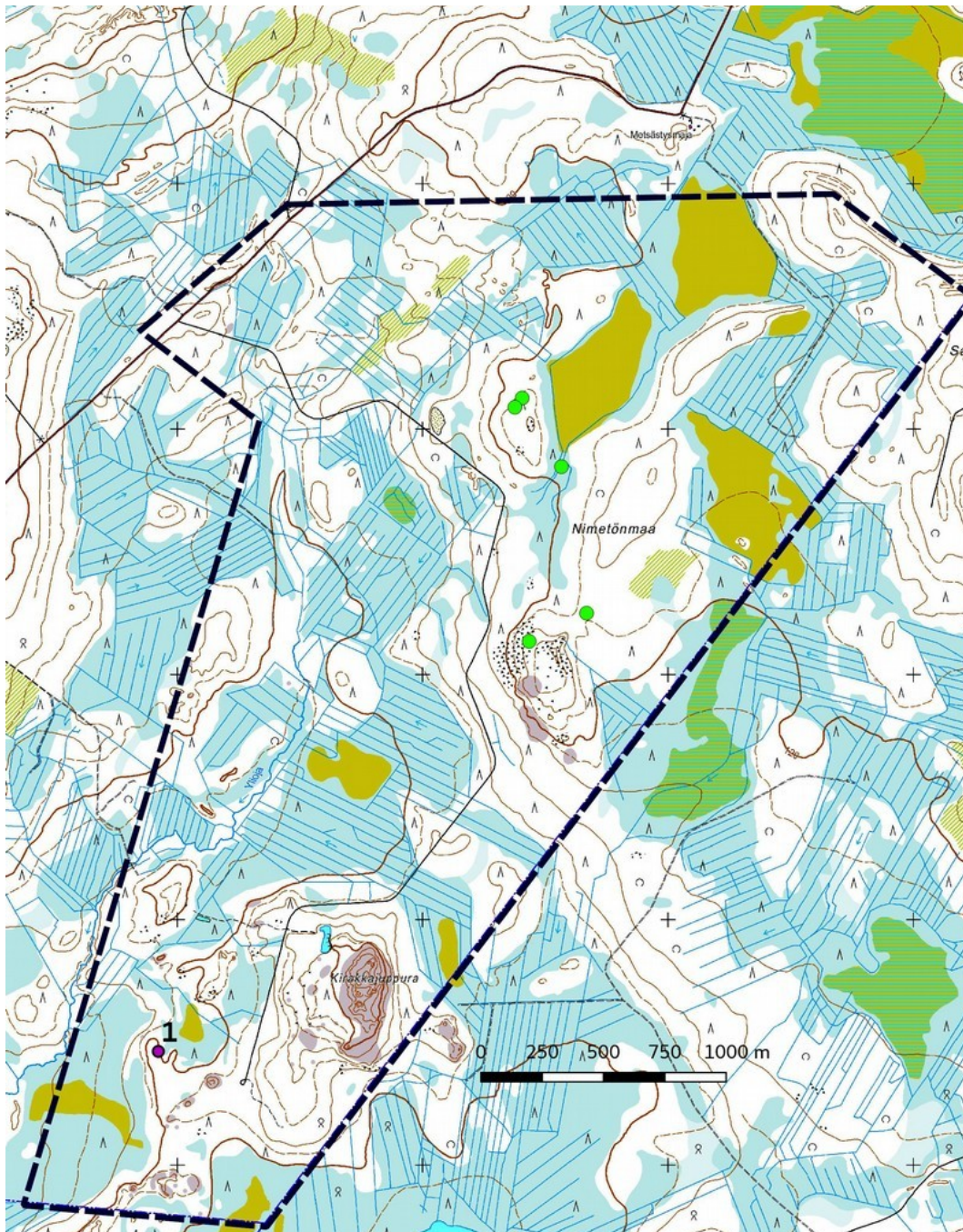
Lestijärvellä, 29.7.2017

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

Yleiskartta 2. Kohteet. Kohde 1 2017 punaisena pisteenä, vuoden 2014 kohteet vihreänä pisteenä. Hankealueen rajausta sinisenä katkoviivana. Mk n. 1:20 000, Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 20 000; 07/2017.

5. Kohdetiedot

1. Kirakkajuppura länsi

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	S4421R
Laji	Kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	2544 04
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P 7317462 I 418923
Tyypin tarkenne	Leimapuu	N2000	100 m
Ajoitus yleinen	Uusin aika	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	Tervolan keskustasta 22 km kaakkoon
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt			

Kuvaus: Hiekkatasanteen reunalla on noin 2 m korkeudella katkennut kelomänty, jonka halkaisija on n. 40 cm. 1,4 m:n korkeudella on kruunuleima (Metsähallituksen vanhin malli).

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta, kohde sijaitsee lähimmästä voimalapaikasta 200 m:n etäisyydellä.

Lähikuva kruunuleimasta.

6 Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Kapsi ry, >wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit
arkeologia, Tervola
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu.